

перехідні положення» Митного кодексу України, за умови оформлення митної декларації.

Таким чином, результати загального аналізу податкового законодавства дають підстави констатувати, що сучасна податкова політика щодо справляння ПДВ та інших видів податкових платежів спрямована, здебільшого, на підтримку існуючих технологій виробництва, однак не має інструментів стимулювання розвитку технологічних процесів в авіаційній галузі. Тож для забезпечення подальшого розвитку даної галузі промисловості та забезпечення конкурентоспроможності авіабудівної продукції на міжнародному ринку актуальним є запровадження інструментів податкового стимулювання, у тому числі шляхом пільгового справляння ПДВ, саме наукової складової виробничого процесу літакобудівного підприємства.

Список бібліографічних посилань

1. Про розвиток літакобудівної промисловості: закон України від 12.07.2001 № 2660-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2660-14>.

2. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: закон України від 08.09.2011 № 3715-VI // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.

3. Про загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій: закон України від 09.04.2004 № 1676-IV // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1676-15>.

4. Податковий кодекс України: закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Одержано 24.10.2016

УДК 349.949

Яна Михайлівна САДИКОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету в внутрішніх справах;

Єгор Юрійович ТКАЧЕНКО,

студент 4 курсу Сумської філії

Харківського національного університету в внутрішніх справах

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «СПОСІБ ЗАХИСТУ» ТА «ПРЕДМЕТ ПОЗОВУ»

Питання співвідношення понять взагалі та понять, заявлених в рамках цих тез, є питанням доктринальним, однак знаходить своє відображення в практиці. Залежно від того, як підходити до визначення

поняття «спосіб захисту» та поняття «предмет позову», залежить ряд висновків, що безпосередньо впливають на вирішення суто практичних завдань.

«Способи захисту прав» традиційно для нашої правової системи розглядаються як явище матеріального права. Так, загальні способи захисту цивільних прав названі в ст. 16 ЦК України. Спеціальні містяться в спеціальних нормах. При цьому, під способом захисту розуміється захід примусу, який може бути застосований до особи на підставах та в порядку визначених законом або договором. Ці заходи, як вбачається, можуть бути застосовні як під час самозахисту прав, так і в порядку звернення до юрисдикційних органів, в тому числі до суду. Суд в своїй діяльності обмежений положенням ст. 4 ЦПК України: здійснюючи правосуддя в цивільному судочинстві суд покликаний захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, державні та суспільні інтереси у спосіб, визначений законами України.

Під предметом позову в юридичній літературі розуміється матеріально-правова вимога позивача до відповідача, відносно якої суд має ухвалити рішення. Ця вимога, як зазначається, повинна мати правовий характер, тобто бути врегульованою нормами матеріального права. Предмет позову як його елемент характеризує позов з точки зору того, чого конкретно вимагає або добивається позивач. Але чи він тотожний розумінню «спосіб захисту прав»?

Питання виникає з огляду на таке. Відповідно до положень ЦПК України сторони в цивільному процесі не мають бути обізнані про право об'єктивне. Так, відповідно до вимог ст. 119 ЦПК України не вимагається, аби в позовній заяві було зазначено, які нормативні акти та які норми мають бути застосовані, на думку позивача, до спірних правовідносин. Правову кваліфікацію відносин здійснює суд, саме він «знає право» і під час ухвалення рішення має визначити, які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин та, яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин (ст. 214 ЦПК України). Таким чином, пред'являючи вимогу позивач не використовує правові інститути, а лише вказує на те, що він бажає. Саме суд має кваліфікувати цю вимогу (предмет позову) з точки зору способу захисту права, який в повній мірі відповідає заявленому предмету позову. З такої позиції логічним видається, що суд в порядку до судового розгляду справи уточнює позовні вимоги, здійснюючи при цьому їх попередню правову кваліфікацію.

Практична значущість цих положень полягає в тому, що відповідно до ст. 31 ЦПК України позивач має право змінити предмет або

підставу позову. Тоді виникає таке питання: чи змінюється предмет позову, якщо позивач вимагав стягнення матеріальної шкоди у розмірі однієї тисячі гривень, а на стадії розгляду справи бажає змінити вимогу про стягнення матеріальної шкоди на вимогу про стягнення моральної шкоди в тому ж самому розмірі. І у випадку стягнення матеріальної шкоди, і у випадку стягнення моральної шкоди вимога одна – стягнення грошових коштів. При цьому, як вже було з'ясовано, позивач не компетентний визначатися в нормах права, які є застосовними. Якщо предмет позову – лише вимога, а вимога в даному випадку – стягнення грошових коштів у розмірі однієї тисячі гривень без прив'язки до норми права (а отже і до способу захисту), то в разі бажання сторони змінити вимогу про стягнення матеріальної шкоди на вимогу про стягнення моральної шкоди, воно вкладається в ст. 31 ЦПК України, оскільки йдеться мова лише про заміну підстави позову, в той час як предмет – стягнення грошових коштів, – залишається незмінним.

В судовій практиці знаходиться чимало прикладів відмови в задоволенні позову на тій підставі, що спосіб захисту обраний сторонами не визначений законом, тобто він не відомий праву України. Але ж сторона не обирає спосіб захисту права у разі звернення до суду. Спосіб захисту – є інститутом права. Сторона заявляє вимогу про щось, а ця вимога має бути кваліфікована судом як один із відомих праву способів захисту.

Видається, що питання розуміння змісту понять «предмет позову», «способи захисту прав», здійснення правової кваліфікації у цивільних справах, дослідження категорії інтересу, стають все більше актуальними. Розглядати їх через призму принципів одночасно диспозитивності, справедливості, доступності правосуддя та ефективності захисту прав та інтересів особи.

Таким чином, категорія способу захисту знаходиться на лінії стику процесуального та матеріального права. Заміна одного способу захисту на інший тягне за собою повну заміну позовів, оскільки змінюється не лише вимога, але й підстава цієї вимоги. Виходячи з цього поняття «спосіб захисту» не є застосовним для позначення предмету позову.

Одержано 18.10.2016